

STUDIJNÍ PROBLÉMY STUDENTŮ EKONOMICKÝCH FAKULT

STUDY PROBLEMS AT THE ECONOMICAL FACULTIES

Václav Švec

Anotace:

Článek se zabývá identifikací co největšího množství důvodů vedoucích k předčasnému opuštění studia posluchačů ekonomických fakult. Výzkum byl prováděn sběrem dat na studijních odděleních vybraných ekonomických fakult, analýzou dokumentů, rozhovory s pracovníky studijních oddělení a skupinovými rozhovory s posluchači sledovaných fakult. Článek je zpracován jako částečný výstup z grantu č. 11140/1313/003132 Strategie udržení studentů na VVŠ v ČR, CIGA ČZU v Praze.

Klíčová slova:

studium, studijní problém, předčasné zanechání studia

Annotation:

The article shows the scale of the study problems leading to students leavings of the economical faculties. The faculties covered in the research are the Economical Faculty of the CUA at Prague and all faculties of the University of Economics in Prague.

Keywords:

study, problem, early leavings

ÚVOD

Předkládaná práce se zabývá identifikací studijních problémů posluchačů českých ekonomických fakult. Prováděný výzkum vychází a rozšiřuje poznatky z výzkumu provedeného Menclovou a spol. zkoumajícího studijní problémy a důvody předčasného opouštění studia posluchačů technických fakult. [1]

Článek je zpracován jako částečný výstup z grantu č. 11140/1313/003132 Strategie udržení studentů na VVŠ v ČR CIGA ČZU v Praze. Předkládaný článek navazuje na článek popisující teoretická východiska a přístupy k problematice udržení studentů na vysokých školách. [2]

V odborné literatuře je možný vznik studijních problémů na vysokých školách členěn na dvě období. První částí je období, kdy si student vybírá vysokou školu, na které bude studovat. Druhá část je období od zápisu studenta do ukončení studia. Zde prezentovaný výzkum byl proveden ve zmíněném druhém období.

CÍL A METODY

Cílem článku je identifikovat důvody vedoucí ke studijním neúspěchům či případným dřívějším odchodům ze studia posluchačů ekonomických fakult veřejných vysokých škol.

Pro splnění cíle byly použity převážně kvalitativní metody skupinových rozhovorů, dotazování a obsahové analýzy dokumentů.

Ve výzkumu byly provedeny tři skupinové rozhovory se studenty pražských ekonomických fakult. Byli vybíráni studenti z různých ročníků, každý skupinový rozhovor měl 8-12 účastníků. Studenti byli nejdříve seznámeni s důvodem rozhovoru, poté bylo téma prodiskutováno všemi účastníky a tito byli dále dotazováni.

Na základě údajů ze skupinových rozhovorů bylo provedeno dotazování formou písemného dotazování. Tato fáze výzkumu sloužila jako pilotní studie pro vyhodnocení otázek kladených v dotazníku pro potřeby dalšího, podrobnějšího dotazování v budoucnu. Dotazováno bylo 33 respondentů z řad studentů.

V analýze dokumentů byla použita technika obsahové analýzy, jako dokumenty byly použity žádosti studentů ekonomických fakult o umožnění dalšího studia při nesplnění podmínek. V žádostech byly hledány důvody, které studentům bránily ve studiu či dokonce vedly k jejich opuštění studia. Obsahová analýza byla použita pro rozšíření množiny důvodů, které byly uvedeny studenty ve skupinových rozhovorech a dotaznících.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Ze skupinových rozhovorů bylo zřejmé, že většina studentů se ocitla v situaci, která jim do určité míry ztěžovala studium. Nicméně vnímání pojmu studijní problém bylo při vyhodnocování rozhovorů hodnoceno jako nejednotné. Účastníci se vyjadřovali o studijních problémech velmi různorodě. Prakticky se dají z rozhovorů rozlišit dvě skupiny názorů. První tvrdí, že studijní problém je jakákoliv překážka bránící či znesnadňující studium. Druhá skupina studentů vnímá jako studijní problém až situaci, kdy přímo hrozí ukončení studia ze strany vysoké školy. Pro další výzkum byl z výsledků skupinových rozhovorů převzat studijní problém jako jakákoliv překážka, která znesnadňuje či znemožňuje další studium na vysoké škole.

Pro potřeby pilotní studie bylo osloveno 33 respondentů, z toho 22 žen a 11 mužů. Z provedené pilotní studie formou dotazníkového šetření vyplývá, že z 33 dotazovaných respondentů měli studijní problémy 21, což je 63,64 % studentů z celkového počtu respondentů. Studenti, kterým hrozilo předčasné ukončení studia či o něm sami uvažovali, byli 4 (12,12 % z celkového počtu respondentů).

Jako studijní problémy byly v pilotní studii studenty označeny: problematika ubytování, kdy část studentů musí dojíždět i z větších vzdáleností; rozsah předmětů, kde byl negativně hodnocen malý rozsah volitelných předmětů a malá možnost ovlivnění jejich volby, kdy jsou studenti nuceni studovat předmět, který je nezajímá; posunutí zkoušek ve 3. a 5. ročníku, náročnost zkoušek a předmětů; přístup pedagogů ke studentům, který označovali za arogantní, nevšimavý, příkrý; způsoby získávání informací o studijních záležitostech, různorodost poskytovaných informací (např. rozdílnost informací vycházejících ze studijního oddělení a od vedoucích bakalářských či diplomových prací); administrativní problémy, přístup pracovníků studijních oddělení.

Jako důvody vedoucí k možnému předčasnému opuštění studia byly studenty v průběhu dotazníkového šetření uvedeny malý rozsah volitelných předmětů (nemožnost vybrat si předměty, o které mají studenti zájem), přístup pedagogů (respondent uvedl, že studenti nejsou bráni jako dospělí pracující lidé). Dalšími důvody bylo nezvládnutí učiva ústící v opakování ročníku, případně v ukončení studia ze strany vysoké školy.

Vzhledem k tomu, že skupinové rozhovory ani dotazníkové šetření nesplnily cíl studie, bylo přikročeno k obsahové analýze dokumentů, kterými byly žádosti studentů nesplňujících některé ze studijních požadavků. Prověřovány byly žádosti studentů prvních ročníků, protože tento ročník byl skupinovými rozhovory vyhodnocen jako nejrizikovější.

Studijní problémy identifikované prostřednictvím obsahové analýzy jsou uvedeny již v rozřazení do souborných skupin studijních problémů.

Mezi studijní problémy plynoucí z náročnosti studia identifikované obsahovou analýzou byly zařazeny podcenění vlastní přípravy (ke zkoušce, k zápočtu), studenty uváděná vysoká náročnost zkoušek, dále vysoké nároky pedagogů a nahromadění nezvládnutých zkoušek.

Další identifikovanou skupinou studijních problémů byly rodinné problémy studentů. Jedná se o nutnost finančního zajištění členů rodiny, při kterém student nestíhá studovat; nutná

zdravotní péče o člena rodiny zajišťovanou studentem; úmrtí v rodině; ukončení vztahu s partnerem, partnerkou či jiné vážné osobní citové problémy.

Jinou skupinou studijních problémů jsou zdravotní problémy. Z obsahové analýzy žádostí studentů byly identifikovány následující: léčení dlouhodobých nemocí (1 měsíc a déle), léčení psychických poruch, léčení krátkodobých onemocnění ve zkouškovém období, operace a následná rekonvalescence, úraz a následná rekonvalescence, nevolnost v určitý den (při zkoušce, zápočtu, přednášce), studijní omezení kvůli dlouhodobě užívaným lékům.

Jako studijní problémy vyplývající z neznalosti vysokoškolského prostředí byly identifikovány: nervozita studentů při zkouškách; nemožnost vykonat zkoušku či zápočet kvůli obsazení termínů na zkoušky, zápočty; obecná neznalost kampusu vysoké školy; neznalost průběhu zkoušky či kvůli způsobu zkoušení pedagoga.

Dalšími studijními problémy, které nebyly zařazeny do žádné skupiny a lze je označit jako ostatní jsou: osobní finanční problémy (nedostatek financí ke studiu a nutnost pracovat při studiu), výběr fakulty (studentovi nebylo umožněno studovat preferovanou fakultu a tím je snížena jeho motivace ke studiu), motivace ke studiu (z jiných důvodů než je výběr fakulty), souběžné studium (jiná fakulta), studium v zahraničí (někteří studenti mají problém ve studiu na domovské fakultě kvůli absolvovanému studiu v zahraničí) a kvalita přednášek, cvičení, pedagogů a poskytovaných podkladových materiálů studentům.

Vzhledem k tomu, že většina uvedených důvodů byla zjištěna z žádostí studentů o pokračování ve studiu, lze předpokládat, že některé vyjmenované studijní problémy jsou studenty uváděny pouze jako formální odůvodnění či jakou pouhé splnění požadavku žádosti vyžadující nějaké zdůvodnění. K ověření skutečné situace bude v další fázi výzkumu provedeno podrobné dotazníkové šetření zaměřené na zde identifikované studijní problémy.

Skupiny identifikovaných studijních problémů mají různý původ. Z pohledu vysokých škol je lze rozlišit na vycházející z fakult (např. studijní problémy plynoucí z náročnosti studia na vysoké škole, z neznalosti vysokoškolského prostředí, ze studia v zahraničí, z nemožnosti ubytování v blízkosti vysoké školy, apod.) a z vnějšího okolí (např. studijní problémy plynoucí ze zdravotního stavu studentů, rodinného prostředí, sociálního zázemí, aj.), které je fakultami hůře ovlivnitelné.

Je otázkou zda a jak eliminovat studijní problémy posluchačů vysokých škol. Velmi spornou záležitostí je např. studenty uváděná náročnost studia, která může mít příčiny v dalších studijních problémech jako souběžné studium, souběžné zaměstnání, atp. V tomto případě je pouze na posluchači, jaké priority si zvolí a zda nepřemýšlet o změně typu studia z řádného na kombinované. Pokud však je pro posluchače studijní problém způsoben situací, kterou nemůže ovlivnit (např. zdravotní stav, rodinné problémy, apod.) měla by mu vysoká škola vyjít vstříc.

Sporných studijních problémů uváděných studenty bylo identifikováno více. Tyto budou rozebrány v další fázi výzkumu provedené prostřednictvím obsáhlého dotazníkového šetření zaměřeného na studijní problémy a důvody k nim vedoucím.

ZÁVĚR

Škála možných studijních problémů studentů ekonomických fakult je velmi široká. Může se jednat o problémy rodinné, zdravotní, osobní, finanční a mnohé další. Důležitost a četnost problémů prozatím nebyla provedeným výzkumem zjišťována. Na základě zjištěné škály studijních problémů tak bude učiněno na základě dotazníkového šetření.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] MENCLOVÁ, L., BAŠTOVÁ, J., KRONRÁDOVÁ, K. *Neúspěšnost studia posluchačů 1. ročníků technických studijních programů veřejných vysokých škol v ČR a její příčiny*. [online] Ministersvo školství, mládeže a tělovýchovy a Centrum pro studium vysokého školství. 2004. Dostupné na < <http://www.csvs.cz/> >.

- [2] ŠVEC, V., VOTAVA, J. *Syntéza z teorií o předčasném zanechání studií*. In Seminář katedry řízení 2005. Praha: ČZU, PEF, 2005. Str. 102-106. ISBN 80-213-1411-7

KONTAKTNÍ ADRESA AUTORA

Ing. Václav Švec
ČZU v Praze, PEF, katedra řízení
Kamýcká 129, Praha 6 - Suchbát
tel.: 224382248
email: svec@pef.czu.cz